

PRESS RELEASE

UNITED NATIONS INFORMATION CENTRE

22 lutego 1999

Międzynarodowe Traktaty o Kontroli Środków Odurzających

Kontrola środków odurzających stała się kwestią o znaczeniu globalnym od czasu zwołania pierwszej międzynarodowej konferencji na ten temat w Szanghaju w 1909 roku. Międzynarodowy system kontroli budowany był krok po kroku, od 1920 roku jeszcze pod auspicjami Ligi Narodów, a od 1946 roku przez Organizację Narodów Zjednoczonych. Szereg traktatów, podpisanych pod auspicjami Organizacji Narodów Zjednoczonych wymaga, by rządy objęły kontrolą produkcję i dystrybucję środków odurzających i psychotropowych, zwalczały nadużywanie środków odurzających i nielegalny handel nimi, utrzymały konieczny aparat administracyjny i informowały organa międzynarodowe o swoich działaniach.

Powyższy reżim międzynarodowy obejmuje następujące traktaty:

Konwencja o Środkach Odurzających, przyjęta przez rządy na specjalnej konferencji międzynarodowej w 1961 roku i obowiązująca od 1964 roku, zastąpiła traktaty zawarte przed II wojną światową, dotyczące opiatów, konopi indyjskich i kokainy. W chwili obecnej, na mocy tego traktatu kontrolą objęto ponad 116 środków odurzających, włącznie z opium i jego pochodnymi, oraz syntetyczne substancje odurzające, takie jak metadon czy petydyna. Do dnia 13 listopada 1996 roku traktat ten podpisało 158 państw.

Konwencja o Substancjach Psychotropowych, przyjęta w 1971 roku i obowiązująca od 1976 roku. Jej celem było objęcie kontrolą tych środków odurzających, które nie zostały wymienione w poprzednich traktatach, włącznie z substancjami halucynogennymi, amfetaminami, barbituranami, nie-barbituranowymi substancjami uspokajającymi i trankwilizatorami. Na mocy tej Konwencji kontrolą objęto około 105 substancji psychotropowych, przy czym większość z nich to składniki substancji farmakologicznych, oddziałujących na centralny system nerwowy. Konwencja ta wzywa, by substancje uznane za szczególnie niebezpieczne, takie jak amid dwuetylowy kwasu lizerginowego (LSD) zostały objęte nawet ostrzejszą kontrolą niż substancje odurzające. Konwencja ta wymaga także, by substancje szeroko stosowane w medycynie zostały poddane łagodniejszej kontroli, aby nie utrudniać dostępu do nich dla celów medycznych, ale z drugiej strony uniknąć ich rozproszenia i nadużywania. Do 1 listopada 1996 roku Konwencję tę podpisało 146 państw.

Instrument dodatkowy, znany pod nazwą **Protokół z 1972 roku z Poprawkami do Konwencji z 1961 roku**, obowiązujący od 1975 roku, podkreśla potrzebę leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od środków odurzających. Do dnia 1 listopada 1996 roku Protokół podpisały 142 państwa.

Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych Przeciwko Nielegalnemu Handlowi Substancjami Odurzającymi i Psychotropowymi z 1988 roku, obowiązująca od 11 listopada 1990 roku, której celem jest zapobieganie praniu brudnych pieniędzy, uzyskanych z nielegalnego handlu substancjami odurzającymi oraz zapewnienie konkretnych instrumentów międzynarodowej współpracy pomiędzy agendami wymiaru sprawiedliwości. Postanowienia Artykułu 34 Konwencji o Międzynarodowej Kontroli Substancji Odurzających obejmują przepisy dotyczące ścigania, zamrażania i konfiskaty zysków i majątku pozyskanych w wyniku nielegalnego obrotu substancjami odurzającymi. Sądy zostały uprawnione do uzyskania dostępu lub przejęcia ewidencji bankowej, finansowej lub handlowej. W przypadkach takich banki nie mogą powoływać się na tajemnicę bankową. Celem Konwencji jest zamknięcie wszystkich bezpiecznych przystani przed handlarzami substancjami odurzającymi, głównie poprzez zapewnienie ustawodawstwa umożliwiającego ekstradycję handlarzy substancjami odurzającymi, wzajemnej pomocy prawnej pomiędzy państwami w sprawach związanych z substancjami odurzającymi oraz w czynnościach

śledczych, prowadzeniu dostaw kontrolowanych oraz transferu przychodów dla celów ścigania. Zgodnie z tekstem Konwencji, jej sygnatariusze zobowiązują się do likwidacji lub ograniczenia nielegalnego popytu na substancje odurzające, monitorowania prekursorów i podstawowych substancji chemicznych, stosowanych do nielegalnej produkcji środków odurzających i psychotropowych oraz zapewnienia, że komercyjne środki transportu nie będą wykorzystywane do przewożenia takich substancji. Celem Konwencji jest także podjęcie starań w celu zabezpieczenia stref wolnego handlu i portów, transportu międzynarodowego i urzędów pocztowych przed wykorzystywaniem do celów nielegalnego handlu substancjami odurzającymi.

Do dnia 1 listopada 1996 roku, Konwencję z 1988 roku podpisało 137 państw oraz Unia Europejska.

Głównym celem tych traktatów jest ograniczenie podaży i popytu na środki odurzające i substancje psychotropowe wyłącznie do zastosowań medycznych i naukowych.

Środki kontroli, przewidywane postanowieniami powyższych trzech Konwencji wahają się pod względem ostrości w zależności od grupy związków chemicznych. Z tego względu związki chemiczne zostały wyszczególnione w trzech różnych załącznikach do tych Konwencji, zestawionych w zależności od potencjału uzależniającego, wartości terapeutycznej i ryzyka nadużycia, a w przypadku związków chemicznych - w zależności od tego, jaki wpływ środki kontroli mogą mieć na nielegalny handel nimi i ich dostępność do nielegalnego użytku.

Komisja ds. Substancji Odurzających, która jest organem podległym Radzie Społeczno-Ekonomicznej, posiada uprawnienia do określania, czy nowa substancja odurzająca lub chemiczna powinna zostać wprowadzona do tabeli lub czy już wprowadzona do tabeli substancja powinna zostać przeniesiona do innej tabeli lub z niej wykreślona. Dokonując takiej oceny, Komisja musi brać pod uwagę stwierdzenia i zalecenia Światowej Organizacji Zdrowia WHO w odniesieniu do środków odurzających i INCB w odniesieniu do związków chemicznych.

Międzynarodowy Organ Kontroli Środków Odurzających jest niezależnym organem kontroli o quasi-sądowniczym charakterze, utworzonym w celu wdrożenia postanowień konwencji o substancjach odurzających Organizacji Narodów Zjednoczonych, zawartych w ramach Konwencji z 1968 roku. Konwencja ta zastępuje wszystkie wcześniejsze traktaty w dziedzinie kontroli środków odurzających, realizując swoje zadania w następujących dwóch obszarach: w odniesieniu do legalnej produkcji o obrocie substancjami odurzającymi zadaniem Organu jest zapewnienie dostatecznej podaży tych substancji na cele medyczne i naukowe oraz uniemożliwienie przecieków tych substancji do obrotu nielegalnego. Dla tego celu Organ kieruje „**systemem szacowania**” środków odurzających oraz dobrowolnym systemem oceny dotyczącym substancji psychotropowych oraz monitoruje uprawy, produkcję i obrót substancjami odurzającymi przy użyciu systemu deklaracji zawierających dane statystyczne.

Organ monitoruje także kontrolę rządów nad związkami chemicznymi, stosowanymi w nielegalnej produkcji środków odurzających i pomaga rządów w zapobieganiu odprowadzania takich związków chemicznych do obrotu nielegalnego;

Organ określa słabe punkty krajowych i międzynarodowych systemów kontroli środków odurzających i pomaga znaleźć rozwiązania dla takich problemów. Organ jest również odpowiedzialny za ocenę nowych związków chemicznych, które stają się użyteczne w nielegalnej produkcji środków odurzających w celu ewentualnego objęcia ich kontrolą międzynarodową. W przypadku stwierdzenia przez INCB, że rządy nie spełniają swoich zobowiązań traktatowych, INCB wzywa takie rządy do przyjęcia środków zaradczych może też przedstawić takie naruszenia traktatowe sygnatariuszom, Komisji i Radzie.

Zgodnie z postanowieniami Konwencji z 1988 roku, Rada monitoruje także obrót międzynarodowy 22 substancjami wyszczególnionymi w dwóch tabelach w celu zapobieżenia ich odprowadzeniu do obrotu nielegalnego i użycia do nielegalnej produkcji środków odurzających lub psychotropowych. Państwa-sygnatariusze Konwencji zgadzają się podjąć odpowiednie kroki, by monitorować produkcję i dystrybucję tych substancji na

swoim terytorium, poprzez zastosowanie środków takich, jak koncesjonowanie, ułatwianie zgłaszania podejrzanych transakcji i właściwe znakowanie importu i eksportu takich substancji. Strony zobowiązują się do zapewnienia właściwej informacji pozostałym sygnatariuszom w odniesieniu do powyższego i umożliwią konfiskatę wszelkich substancji, które zostaną odprowadzone do obrotu nielegalnego. Konwencja przewiduje procedurę, umożliwiającą dodawanie dalszych substancji do tabel, jeżeli stwierdzone zostanie, że substancje takie mogą być stosowane do produkcji nielegalnych środków odurzających.